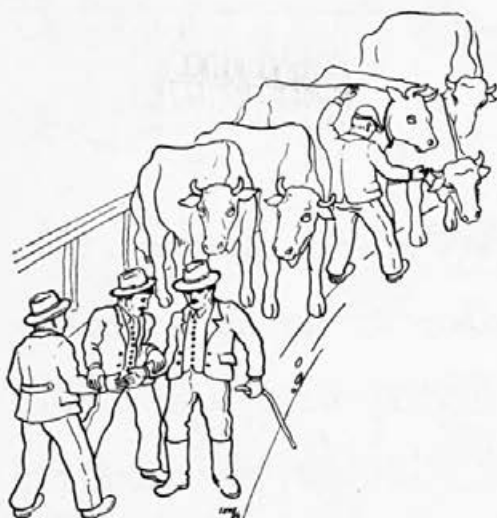

TIHI SEJEM NA ZDENSKI VASI

Tik pred tiho nedeljo se zdenski gospodarji navadno vedno zberejo pri Bločanu, vaškem možu. Če stopimo za njimi, bomo prisostvovali dražbi štirih letnih sejmov na Zdenski rebri. Ti sejmi so vaška last in jih more izdražiti le Zdenec, zato tudi drug drugemu preveč ne dražijo. Kljub temu dosežejo precejšnjo ceno, ker so sejmi na Rebri med največjimi na dolenski strani. Sedaj se cena za vse štiri sejme, ki so na Rebri, že nekaj let suče okoli 8000 dinarjev. Ta denar se porabi za vaške potrebe: za popravilo potov, gospodarsko orodje in podobno. Kdor izdraži sejme, mora takoj plačati izdraženo vsoto in mora sam skrbeti, kako bo dobil nazaj svoj denar in dobiček. Dogovori se z nekaterimi poštenjaki, da mu pri tem poslu pomagajo. Denar mora namreč dobiti od sejmarjev, ki plačajo stojnino — zdaj okoli 10—20 dinarjev za stojnico — in pristojbino za prigon živine — zdaj okoli 2 din od glave. Razumljivo je, da sejmarji tega davka nič preveč radi ne plačajo, zato skušajo po stranskih poteh na sejmišče. Če ni

dovolj paznikov, se jim to bojda kdaj posreči, po navadi pa vsak zdražitelj že postavi toliko svojih ljudi, da vsi sejmarji v redu plačajo. Gotovo je tudi, ker so pazniki poštenjaki, da se nobenega nič ne prime in pride zdražitelj do svojega denarja ter skoraj vedno tudi do dobička. Dobiček unese včasih le neugodno vreme ali kaka druga ujma. Take nesreče gredo na račun zdražitelja; vas mu povrne denar le, če med letom nastane kužna živinska bolezen in se zaradi tega živinski sejmi ne smejo vršiti. Tako določbo podpišejo že v dražbeni pogodbi.

Tihi sejem je na Ribri največji. Tihi se imenuje zato, ker se vrši en dan po tihi nedelji, torej pred veliko nočjo. Takrat se zbuja pomlad, zato je treba povsod marsikaj obnoviti. Voli so se čez zimo tudi dodobra zredili, zato hajdi z njimi na sejem. In če vemo, da je ta sejem povezan tudi s proščenjem pri sv. Antonu, ki gospodarji v rebrski cerkvi, bo razumljivo, da se ta dan tod zbere ljudi ko mravelj.

Poglejmo najprej za romarji, ki pridejo prvenstveno k sv. Antonu in le obenem na sejem. To so po veliki večini mlajši, trdni ljudje. Zakaj? Ker je sv. Anton priprošnjik za zdrave živine in za srečo v gospodarstvu in gospodarijo pač še trdni gospodarji, ne pa preužitkarji. Pobožno se udeležijo jutrnje maše, po maši pa se v dolgi vrsti udeleže »ofra«. Poleg denarja darujejo sv. Antonu tudi voščene like živinice in marsikateri piškrček masla, tako da oltar ta dan dobi videz močno obložene izložbe kakega svečarja in medicarja. Najbolj donosen predmet darovanja pa so krače, plečeta in drugi deli suhega svinjskega mesa. Tega darujejo toliko, da morajo vse odpeljati na loj-

trnem vozu k fari. To meso potem na cvetno nedeljo popoldne dražijo v župnišču in izkupiček zapišejo cerkvi sv. Antona. Na tej dražbi gre roba kar hitro v denar; vse pokupijo domačini za veliko noč, ki je poleg pusta in binkošti tolikšen praznik, da mora biti ta dan na vsaki mizi meso. Stari Dobrepoljci trde o teh praznikih: »Ta dan še ptica ptico ujé, samo da meso je!«

Če bi šteli katerih romarjev je več: moških ali žensk, bi se ne mogli odločiti ne za ene ne za druge, ker je obojih dosti. Darove nosijo gospodarji in gospodinje. Čemu pa je na Rebrbi tudi toliko mladine? Vsevedni jeziki nam kmalu pojasnijo, da prihajajo mladi sem, ker gre o sv. Antonu glas, da ima njegova lipa, ki stoji pred cerkvijo, lastnost, da preskrbi ženina. Pravijo namreč, če se dekle zaleti v lipo in z nje pade suh list, da se bo tisto dekle za gotovo še tisto leto omožila. Kaj pa, če je že vse listje odpadlo, tega nihče ne pove in so torej vse le čenče, zato pojdemo rajši med prave sejmarje.

Hej, to pa ni kar tako v tej gneči ljudi in glasov! Pred cerkvijo vidimo stojnico pri stojnici. Na nekaterih ponujajo trgovci blago vsakršnih pisanih barv, ker vedo, da so se zlasti ženske že naveličale medlobarvnih zimskih oblačil in se kaj rade opri-mejo novega pisanega blaga. Zraven pa drugi ponuja poljsko orodje. Kupčija mu gre dobro, ker vsak gospodar rabi novo motiko ali lopato, morda tudi cel lemež za spomladansko delo na polju. Seveda ne manjkajo tudi lectarji s celimi gorami sladkih dobrot. Bolj na kraju zvito ponuja svojo lončeno robo nabriti Ribničan. Nalahno vzdigne piskre in s prstom potrka obenj ter glasno trdi:

»Slišite, sej liepš zveni k' samga sv. Antuna zgon.«

Okoli stoječi Zdenci se takoj potegnejo za svojega svetnika in opomnijo moža:

»Če boš tako nemarno govoril o našem zvonu, ti bomo že dali!«

No, pa Ribničan takoj obrne:

»I, seveda m'buoste dal': za ta piskre cele tri dinarčke, za tega pa pet. Nu ja, če niečte pa kiupte tega kojička. Šamu dva dinarčka stane, pa liepš' pišče k' sama truobenta zaplanske muzke. Kiupte, kiupte!«

Nekateri se na to smejejo, nekatera gospodinja pa že izbira in se pogaja za njegovo robo. Prodajalčev drug pa že na drugo stran ponuja:

»Kiupte, kiupte, morbit bi tuole majolko, taku liepu iz nje teče vinu: luk, luk, luk. Kiupte, kiupte!«

Malo vstran pod lipico cvetejo računi tudi prebrisanemu dedcu, ki ima na razne načine zavite steklene cevi z nekimi obarvanimi tekočinami. Za dinar lahko stiskaš po vrsti tiste steklene stvore in mož ti pove čisto za gotovo, če si zdrav oziroma, kje si bolan. Če pa tiste vodke ne kažejo dobro, si pač kaj izmisli, ker je take sorte človek, o kakršnem trdijo Dobrepoljci, da ima črnega mačka pasjo kost.

Vsi sejmarji sploh tako hvalijo svojo robo, da bi bil pravi čudež, če bi se kupci ne dali omehčati in ne bi kupili.

Največji direndaj pa je za cerkvijo, kjer se razprostira pod lipami lepo živinsko sejmišče. Zamislite si trušč: okoli 600—700 glav goveje živine in ravno toliko sejmarjev. Živina moka, mekeče in bleje, sejmarji pa so glasni, da prevpijejo celo potrkavanje, ki se oglašča iz lin. Najglasnejši so mešetarji. O živini, ki je do tedaj sploh še niso videli, trdijo za pet Kriščevih ran, da je najlepša v devetih farah na okoli, da ima vsak dan 5 golid mleka in podobno. Pa drže z eno roko kupca, z drugo prodajalca in ju vlečejo skupaj ter jima sklepajo desnice, dokler v resnici ne udarita v roke in voščita: »Bog daj srečo!« Tedaj se delajo vsi vesele, četudi morda niso, zato skrbi vedno

mešetar, ki najrajše zdeklamira ono:

Bog daj srečo,
kravo rdečo,
tele belo
volka snedlo!

Potem hajdi v gostilno na »likof«, mešetar izpije tudi kozarec vina, spravi mešetarino in že sklepa druga dva sejmarja.

Tako vre življenje celo dopoldne. Opoldne je polovica živine že odpeljana, le ona, ki so jo kupili trgovci, še čaka pred javno tehtnico. Ko jo stehtajo, sledi v bližnji gostilni izplačevanje kupnine. Tedaj najbolje služijo gostilničarji, ki nosijo na mizo liter za litrom pozno v noč, četudi je sejmišče že od druge ure popoldne

prazno in so petični sejmarji že odšli na vozovih, avtomobilih ali peš. V gostilnah je živo domačinov, na sejmišču je pa tako, kot je bilo pred sejmom.

V sreču marsikaterega kmeta prodajalca pa ni povsem tako, kakor je bilo pred sejmom. Morda je moral živinče prodati ceneje, kot je računal, da bo lahko poravnal dolgove, davke in kar je še treba. Temu ni odpomoči, ker cene ne ravna kmet niti posamezni trgovec, ampak splošne gospodarske prilike. Toda te skrbi na zunaj le malokdo opazi, ker vse prevzema glasni trušč iz gostilne, kjer se v vinu utapljaajo vse skrbi in tegobe, tako da je videti vse veselo.

Drugo pomlad se začne vse znova.

RASTLINSKI STUDENCI

V vsakdanjem življenju, kjer imamo dobro pitno vodo vedno na razpolago, ne pomislimo, kako dragocena je v krajih, kjer je ni. V časopisih zdaj dostikrat poročajo, kako težko dobi vojaštvo na afriških bojiščih dobro pitno vodo. Tam ni studencev in voda v vročih poletnih mesecih kaj kmalu usahne. Dobra narava pa je tudi za to poskrbela.

V afriških puščavah, posebno v Sudanu, raste precej nizko, le 6 m visoko drevo, ki pa ima v premeru do 7 m debelo deblo. Veje rasto le ob deblu prav tako, kakor poganjajo mladike iz posekanega štora. Deblo prične v sredi na vrhu trohneti, dostikrat pa domačini izdolbejo vanj še kotanjo in vodnjak je tu. Veje ob straneh se močno razrastejo in imajo zelo velike liste. Ti listi prestrezajo sleherno kapljico dežja ter jo odvajajo v kotanjo. Tako se nabere v izdolbenem vrhu drevesa do 500 l vode. Ker je stalno v senci vej, ostane čista, sveža in hladna.

V ameriških puščavah so pa na drug, še bolj zanimiv način preskrbljeni ljudje in živali z vodo. Živih, iz zemlje izvirajočih studencev tudi

tam primanjkuje, zato pa rasto v ondrotnih puščavah ogromni, po več metrov visoki kaktusi, podobni velikim sodom. Te kakteje so, čeprav rasto v puščavi, zelo sočne in vsebujejo po več 10 litrov vode. Puščavske živali kakor tudi popotniki in njihovi konji vedo prav dobro, kako klobiti vodo iz tega rastočega vodnjaka, ki je poleg vsega zavarovan še z velikanskimi zakrivljenimi trni. Konji jih s kopiti odbijejo in se za-grizejo v sočno meso. Ljudje pa za-lijejo v kaktus do $\frac{1}{4}$ m dolgo lesenno cevko, po kateri kmalu priteče čista, nekoliko kiselkasta voda.

V tropskih pragozdovih, kjer je navadno voda radi trohnenja rastlin in živali neužitna, raste lijana, to je rastlina ovijalka, slična našemu srobotu. Tudi ta rastlina hrani čisto, nekoliko kislo vodo, ki se je poslužujejo domačini in raziskovalci, če jih pot zanese v pragozd. Steblo lijana prerežejo na dveh krajih in kot iz gumijaste cevi priteče voda.

Tako so tudi ti kraji na svoj način preskrbljeni z najdragocenejšo pijačo.